

Viestintä ja kehitys -säätiön toimintasuunnitelma 2023

1. Vuoden 2023 painopisteet

Viestintä ja kehitys -säätiö (Vikes) on journalistien ja media-alan ammattilaisten solidaarisuus- ja kehityssäätiö, joka vahvistaa demokratiaa ja aktiivista kansalaisyhteiskuntaa tukemalla sananvapautta, laadukasta journalismia ja moniarvoista mediaa ympäri maailman. Vikes on ainoa sananvapauteen ja viestintään erikoistunut suomalainen kehitysyhteistyön tekijä. Suomessa Vikes tavoittaa media-alan ammattilaiset ja suuren yleisön globaalikasvatuksen ja viestinnän kautta.

Sananvapauden puolustaminen, moniarvoisen ja riippumattoman median tukeminen sekä kestävän kehityksen monipuolinen käsittely journalismissa ovat myös vuoden 2023 aikana Vikesin toiminnan keskiössä.

Riskienhallinnan tärkeyttä korostaa mediaan ja kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvat kasvavat rajoitukset ja häirintä monissa yhteistyömaissa. Sotilasvallankaappaus varjostaa toimintaa Myanmarissa, toimilupien eväys Nicaraguassa ja El Salvadorissa, ja lisäksi monissa Vikesin toimintamaissa toimittajiin kohdistuu niin fyysistä kuin henkistä väkivaltaa.

2. Kehitysyhteistyö ja globaalikasvatus

Vuosi 2023 on Viestintä ja kehitys -säätiön (Vikes) toiminnan toinen vuosi ulkoministeriön rahoittamana ohjelmaturvakeijärjestönä. Vuonna 2023 ohjelmarahoituksella toteutetaan Vikesin Myanmarin, Somalian ja globaalikasvatuksen ohjelmatoiminnot. Nämä toiminnot on hyväksytty osaksi kehitysyhteistyöohjelmaa Vikesin hallituksessa uuden sisäisen hyväksymismenetelmän avulla.

Lisäksi ohjelma sisältää kolme hanketukipäätöksellä rahoitettavaa kehitysyhteistyöhanketta: Naiset mediassa – Kohti tasa-arvoista mediaa ja naistoimittajien asemaa Nepalissa ja Tansaniassa (2021–24), Maaseutuyhteisöjen voimauttaminen median avulla Tansaniassa, Keniassa ja Ugandassa (2021–24), Itsenäisen median tukihanke Keski-Amerikassa (2021–24). Ohjelmaturven lisäksi rahoitusta saadaan vuonna 2023 alkavalle EU-rahoitteiselle hankkeelle Somaliassa.

Vuoden 2023 aikana Vikes keskittyy erityisesti laatu- ja oppimisjärjestelmän kehittämiseen, riskienhallinnan vahvistamiseen sekä taloushallinnon yhdenmukaistamiseen.

2.1 Naiset mediassa – Kohti tasa-arvoista mediaa ja naistoimittajien asemaa Nepalissa ja Tansaniassa

Sukupuolten välistä tasa-arvoa toimituksissa ja mediasisällöissä edistävä Women in the Media (WIM) jatkuu hankesuunnitelman mukaisesti Nepalissa ja Tansaniassa ja laajenee vuonna 2023 myös Somaliaan.

Hankkeen kumppanit ovat Media Council of Tanzania, Tanzania Media Women's Association ja Media Institute of Southern Africa Tansaniassa sekä Center for Investigative Journalism Nepalissa. Näillä

järjestöillä on laajat verkostot ja vuosien kokemus mediakehityksen ja sananvapauden edistäjinä. Hanke tukee myös kumppaneiden välistä vertaisoppimista.

Keskeisiä toimintoja ovat mentorointiohjelman ja tasa-arvokysymyksiin keskittyvän yhteisöradioyhteistyön vakiinnuttaminen Tansaniassa, yhteisöradiotyön käynnistäminen Nepalissa, naistoimittajien koulutukset, yhteistyössä mediatalojen kanssa järjestettävät henkilöstökoulutukset, sosiaalisen median #womeninmedia-kampanjoinnin jatkaminen ja vaikuttamistyön tehostaminen.

Lisäksi Nepalissa kokeillaan ensimmäistä kertaa media-alan naistoimijoille suunnattua johtamiskoulutusta, jota on järjestetty Tansaniassa jo usean vuoden ajan. Tässä MCT tarjoaa tukea ja oppeja CIJ:lle koulutuksen pilotoimiseksi. Sansibarilla aloittaa toimintansa vuonna 2022 perustettu, henkilöstöstä koostuva tasa-arvokomitea, joka toimii valtio-omisteisen mediatalon neljässä toimituksessa. Komitean tehtävänä on keskittyä edistämään keskeisiä tasa-arvolinjauksen suosituksia oman organisaation sisällä. Samalla pilotoidaan toimintamallia, jota on tarkoitus tarjota jatkossa myös muille mediaorganisaatioille.

Kaikille kumppaneille yhteisiä toimintoja ovat sukupuolisensitiivisen, miehille suunnatun seksuaalisen häirinnän koulutuksen kehittäminen ja testaus, sekä yhteistyö sen edistämiseksi, että tasa-arvotyö tulisi systemaattisesti huomioiduksi kaikessa toiminnassa. Lisäksi jatketaan kansainvälisessä projektissa tuotettujen ohjelmien julkaisua ja levittämistä.

Kumppanitapaamisessa, joka järjestettiin Nairobissa lokakuussa 2022, keskusteltiin yhdessä hankkeen kehittämistarpeista ja analysoitiin toimintaympäristön muutoksia. Erityisesti tunnistimme ja pohdimme rakenteellisia syitä ja esteitä sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisen tiellä ja tarkastelimme hankkeen toimintasuunnitelmaa tätä vasten.

Tärkeimmiksi tunnistettiin patriarkaalinen kulttuuri ja ajattelutapa (patriarchial mindset), joka näkyy toimituksissa tekijöiden ymmärryksenä siitä, mikä on mahdollista naisille ja mikä taas miehille, ja mikä näkyy myös piilevästi organisaatorakenteissa ja toimintalinjauksissa. Lisäksi tunnistettiin valtasuhteisiin liittyviä rakenteita, joihin liittyy taloudellista valtaa, kilpailua tarjolla olevista mahdollisuuksista ja tehtävistä, joita ei riitä kaikille alalla toimiville, ja pelkoa siitä, että muutos johtaa oman aseman menettämiseen.

Tuloksena todettiin, että hankkeen toiminnot ovat edelleen relevantteja eikä suuria muutostarpeita ole. Keskusteluissa nousi kuitenkin esiin kaksi kehittämiskohdetta: todettiin, että olisi järkevää aiempaa paremmin koordinoida vaikuttamistyötä ja vierailuja mediataloihin sekä ottaa MCT:n toimittama tasa-arvosuunnitelmaopas (gender policy manual) läpileikkaavasti ja systemaattisesti käyttöön kaikessa hanketoiminnassa.

Vuoden 2023 käynnistyykin kaksi uutta, hankkeen sisäistä työryhmää: Miehille suunnattua, seksuaalisen häirinnän koulutusta kehittävä työryhmä, jota vetää Vikes, ja vaikuttamistyön sekä tasa-arvolinjausten valtavirtaistamisen työryhmä, jota on lupautunut koordinoimaan TAMWA.

Lisäksi keskeisenä tavoitteena on edistää vammaisten naisten osallistumista toimintaan, erityisesti sosiaalisen median kampanjointiin ja yhteisöradioiden kanssa toteutettavaan tasa-arvo-ohjelmien tuottamiseen. Tässä tavoitteessa ei olla aiemmin saatu aikaan haluttuja tuloksia, ja yhdessä kumppaneiden kanssa sovittiin, että pohdimme sopivia ratkaisukeinoja erikseen vuoden 2023 ensimmäisessä palaverissa.

Somaliassa edetään Somalian maaohjelmasuunnitelman mukaisesti ja keskitytään vuonna 2023 luomaan yleiskuva eri toimijoista, tarpeista ja potentiaalisista yhteistyökumppaneista, sekä hakemaan synergiaa WIM-hankkeen koulutustoimintojen kanssa, esimerkiksi mahdollisesti osallistamaan yksittäisiä naistoimittajia koulutuksiin Tansaniassa tai vaihtoehtoisesti järjestämään oppimis- ja koulutustapahtumia Keniassa, jossa toiminta on Somaliaa kustannustehokkaampaa ja riskit pienemmät.

WIM-hankkeessa on parhaillaan menossa ulkopuolinen arviointi, joka valmistuu joulukuussa 2022. Arvioinnin keskeisenä tavoitteena on saada tietoa tähän saakka saavutetuista tuloksista liittyen naistoimittajien taitotason ja itsevarmuuden nousuun, tasa-arvolinjausten käyttöön toimituksissa sekä tietoa käytännön sekä asennetason muutoksista niissä toimituksissa, joiden henkilöstöä on osallistunut hankkeen toimintoihin. Arvioinnin tuloksista keskustellaan kumppaneiden kanssa tammikuussa ja suosituksia otetaan käyttöön porrastetusti jo vuoden 2023 aikana.

2.2 Maaseutuyhteisöjen voimauttaminen median avulla Tansaniassa, Keniassa ja Ugandassa

Tansaniassa, Ugandassa ja Keniassa valtaosa väestöstä elää maaseudulla, monet ilman kunnollisia peruspalveluja. Maaseudun asukkaita ja heidän näkemyksiään ei silti juuri huomioida näiden maiden valtamediassa. Hankkeen tavoitteena on, että maaseudun asukkaat saavat paremmin äänensä kuuluviin paikallisessa mediassa ja samalla myös heidän tiedonsaantinsa lisääntyy.

Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Tansanian yhteisöradioliitto, Ugandan yhteisöradioliitto, kenialainen mediajärjestö Development Through Media sekä tansanialainen Mtukwao Community Media. Hanke tukee myös kumppanijärjestöjen ja paikallisten kouluttajien verkostoitumista.

Hankkeessa hyödynnetään Vikesin monivuotista kokemusta Tansaniassa, jossa uuden verkkoportaalin avulla julkaistaan yhteisöradioiden tuottamia uutisia, podcasteja ja suoria radiolähetyksiä eri puolilta maata. Hankkeessa koulutetaan tansanialaisia yhteisöradioiden toimittajia verkkoportaalin käytössä ja tuetaan verkkokanavan markkinointia ja kestävyyttä.

Vuonna 2022 myös Ugandaan on rakennettu uusi yhteisöradioportaali ja järjestetty ensimmäiset käyttökoulutukset radiokanavien toimittajille. Radioportaalin journalistista ja teknistä käyttökoulutusta jatketaan paikallisten radioasemien kanssa vuonna 2023.

Keniassa puolestaan koulutetaan nuoria maaseututoimittajia tuottamaan laadukkaampia ohjelmia maaseudulta. Radio-ohjelmia esitetään kenialaisen kumppanijärjestön verkkoradiokanavalla.

Hankkeella tuetaan myös tansanialaisen Jamii FM:n radio-ohjelmia naisten, tyttöjen ja vammaisten oikeuksista ja asemasta sekä maaseudun sopeutumisesta ilmastonmuutokseen.

Uusien verkkoportaalien avulla yhteisöradiot voivat tavoittaa valtakunnallisen ja myös globaalin yleisön, mikä parantaa niiden mahdollisuuksia hankkia toiminnalleen tuloja oman kuuluvuusalueen ulkopuolelta. Hankkeessa on mukana 60 maaseudun radiokanavaa Tansaniassa ja Ugandassa. Tavoitteena on, että vuoteen 2024 mennessä ainakin 30 maaseudun radiokanavaa striimaavat lähetyksiään verkkoportaalien kautta ja julkaisevat uutisia ja podcasteja.

Vuonna 2020 alkanutta yhteistyötä Fingon Powerbank-hankkeen kanssa pyritään myös jatkamaan yhteisöradioihin liittyvien innovaatioiden ja yritys yhteistyön kehittämiseksi. Uusia kumppanuuksia selvitetään myös Tansaniassa ja Ugandassa toimivien kansainvälisten rahoittajien kanssa.

Hankkeen riskihallintasuunnitelmaa päivitetään vuonna 2023 yhdessä kumppaneiden kanssa. Hankearviointi käynnistetään loppuvuodesta 2023.

2.3 Itsenäisen median tukihanke Keski-Amerikassa

Keski-Amerikassa hallitukset ovat kääntyneet autoritäärisiksi, ja maiden demokraattinen kehitys on taantunut voimakkaasti. Tämä näkyy vaalijärjestelmien manipulointina ja vaalivilppeinä, kasvavana korruptiona, ilmaisun- ja lehdistönvapauden rajoittamisena sekä kansalaisiin kohdistuvina lisääntyvinä sortotoimina. Hallitukset pyrkivät kontrolloimaan kaikkea uutisointia, ja hallitusten omaa viestintää leimaavat propaganda ja polarisoivat valeuutiset.

Maista puuttuu myös vahva kansalaisyhteiskunta ja sitä edustavat järjestöt, jotka tukisivat itsenäisen median toimintaa. Molempien merkitys on suuri, sillä ilman vahvaa kansalaisyhteiskuntaa ja riippumatonta mediaa maiden saaminen uudestaan demokraattisen kehityksen tielle ei ole mahdollista.

Siksi koko alueen itsenäisen, poliittisista ja taloudellisista kytköksistä vapaan median ja kansalaisyhteiskunnan organisatorisen ja operatiivisen toimivuuden turvaaminen on nyt tärkeämpää kuin koskaan. Vain siten voidaan taata kansalaisten tiedonsaanti – hankkeen päätavoite – ja lyödä kiilaa valtiollisten tiedotuskoneistojen propagandavyörytykseen.

Vuonna 2023 hankkeen ensisijaisena tavoitteena on edellisvuosien tavoin pyrkiä turvaamaan kansalaisten tiedonsaanti tukemalla itsenäisiä, innovatiivisia ja taloudellisesti kestävämmällä pohjalla toimivia medioita ja kansalaisjärjestöjä Nicaraguan, El Salvadorin ja mahdollisuuksien mukaan myös Hondurasin haastavassa ja vaikeassa toimintaympäristössä.

Hanke on jatkoa Vikesin pitkäaikaiselle työlle Keski-Amerikan journalistien tukemiseksi ja hyödyntää hankkeen aikaisempien vaiheiden kokemuksia ja hyviä tuloksia. Hankkeen toteuttamiseksi Vikes jatkaa yhteistyötä digimedioiden El Faron (El Salvador) ja Onda Localin (Nicaragua) kanssa sekä ympäristöjärjestö Centro Humboldtin kanssa (Nicaragua). Uusin kumppani, Nicaraguan Itsenäisten toimittajien ammatillista järjestäytymistä ja toiminnallista yhteistyötä edistävä yhteenliittymä PCIN, jatkaa mukana hankkeessa.

Kumppanimedioiden organisatorisen ja taloudellisen vahvistamisen lisäksi hankkeen tuella tarjotaan koulutusta ja verkostoitumismahdollisuuksia alueen journalisteille. Hankkeelle onkin tärkeää tukea kumppani El Faron järjestämää vuosittaista alueellista Keski-Amerikan journalismifoorumia ForoCAPia, joka tarjoaa näitä mahdollisuuksia.

Kaikkien kumppaneiden, ja siis koko hankkeen osalta, riskianalyysissämme lähdetään siitä, että otetaan huomioon pahimmat mahdolliset skenaariot toimintaympäristön muutoksissa. Maiden tilanteesta johtuen myös journalistien ja mediatalojen turvallisuuden ja perustoimintojen takaaminen on vuonna 2023 hankkeessa entistä keskeisemmällä sijalla.

Nicaraguan kokemukset ovat analyysin kannalta tärkeitä, ja ne huomioidaan myös erityisesti kumppani El Faron kotimaassa El Salvadorissa, samoin kuin muissa maissa, joissa hanke nykyisin toimii: Guatemalassa,

Hondurasissa ja Costa Ricassa. Kaikki kumppanit ovat joutuneet tekemään muutoksia toimintastrategiaansa ja työmetodeihinsa maiden toimintaympäristön muuttuessa yhä epäedullisemmaksi ja vaarallisemmaksi vapaan median ja kansalaisjärjestöjen toiminnalle.

Onda Local ja PCIN siirsivät toimintojaan johdettavaksi maanpakolaisuudesta käsin jo vuonna 2021. Centro Humboldt tuli perässä ja muutti toimistonsa Guatemalaan keväällä 2022 menetettyään toimintaoikeutensa ja toimitilansa. Vuoden 2023 alkupuolella järjestö aikoo perustaa haaratoimiston myös Costa Ricaan. Se on osa Centro Humboldtin toiminnallista strategiaa, mutta samalla myös varautumista toimintaympäristön mahdolliseen heikentymiseen Guatemalassa.

El Faron hallinnollinen pääpaikka on edelleen El Salvadorissa, mutta sen siirtämiseen Costa Ricaan ehkä jo alkuvuonna 2023 on jo varauduttu.

Kaikki kumppanit noudattavat heille räätälöityjä turvallisuusprotokollia. Niihin sisältyy sekä fyysisten että digitaalisten turvallisuusriskien arviointi, SWOT-analyysin päivittäminen sekä riskien minimointiin tähtäävät suunnitelmat. Näihin liittyy toistuvaa koulututusta, seurantaa ja päivittämistä. Tähän he saavat apuja myös muilta järjestöiltä, joiden erikoisalaa on turvallisuus, muun muassa IREXltä (<https://www.irex.org/region/americas>).

Toimiminen maanpakolaisuudesta on jo asettanut sekä kumppaneille että Vikesille uusia haasteita. Kumppaniorganisaatioiden vahvistaminen ja kapasiteetin lisääminen uudessa tilanteessa ja ympäristössä on noussut tärkeäksi strategiseksi tavoitteeksi, jotta myös muilla hankkeen alueille, kuten esimerkiksi varainhankinnan ja omavaraisuuden kehittämiseen tähtääville toimille voidaan asettaa realistisia tavoitteita.

Kaikilla nicaragualaisilla kumppaneilla on henkilöstöä ja toimintoja myös Nicaraguan sisällä. Heidän fyysiseen turvallisuuteensa kiinnitetään erityistä huomiota, ja mahdolliseen nopeaan evakuointiin maan rajojen ulkopuolelle on varauduttu.

Näiden toimintojen ohella viime vuonna PCIN:n kautta alettiin lisäksi tukea naisjournalisteja ja erityisesti naisten johtamia digimedioita. Toiminnot tukevat hyvin Vikesin kehitysyhteistyöohjelman median tasa-arvoon tähtäävää tavoitetta. Tämä komponentti tukee samalla PCINin organisatorista vahvistamista. Hanke viedään loppuun vuoden 2022 aikana ja sen mahdollista jatkoa arvioidaan ensivaiheen päättymisen tulosten arvioimisen jälkeen vuodenvaihteessa 2022–2023.

2.4 Myanmarin ohjelma

Yangon Film School on jo seitsemäntoista vuoden ajan tarjonnut myanmarilaisille nuorille kansainväliset laatukriteerit täyttävää elokuvakoulutusta. Vuoden 2021 alun sotilasvallankaappauksesta huolimatta YFS on pystynyt jatkamaan toimintaansa lähes normaalisti korostamalla opetusroolia, eikä dokumentarismien tiedonlevittämisen roolia.

Vikesin nyt alkava kolmivuotinen ohjelmakausi YFS:n kanssa on viimeinen. Vuosien 2023–25 rahoituksen ollessa varsin pieni, Vikesin tuki keskitetään koulun normaalin opetustoiminnan tukemiseen. Vikes tukee ja seuraa etenkin osaamista paikallisille opettajille siirtävän Train-to-Teach –koulutusohjelman tuloksia ja pyrkii omalla, ohjelman kautta tarjottavan hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen avulla omalta osaltaan varmistamaan, että koululla olisi tulevaisuudessa yhä vahvempi paikallinen osaaminen ja omistajuus. Vikesin tukea ohjataan myös Travelling Cinema –konseptille, jolla järjestetään paikallistoimintaa Myanmarin maaseudulla.

Koulu kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Opiskelijoista 50% on aina tyttöjä/naisia ja 40% etnisiin vähemmistöihin kuuluvia.

Riskienhallinta on vaikeassa toimintaympäristössä jatkuvaa työtä. Ohjelman riskienhallintasuunnitelmassa on useita riskejä korkeimmassa riskiluokassa. Tässä toimintaympäristössä toiminnan jatkuminen suhteellisen normaalina on jo saavutus sinällään - varsinaista kehittämistyötä esimerkiksi paikallisen varainhankinnan kehittämiseksi ei voi tehdä, saati vaikuttamistyötä sananvapauden edistämiseksi.

2.5 Somalian maaohjelma

Vikesin toiminta alkaa vuoden 2023 alussa ohjelmamuotoisena. Ohjelmaa toteutetaan ulkoministeriön ohjelmatuella sekä EU-hanketuella.

Maaohjelman pitkän aikavälin tavoitteena on edistää lapsiystävällisen, moniäänisen ja disinformaatiosta vapaan journalismin kehittymistä Somaliassa, mikä edistää rauhaa ja vakautta konfliktin runtelemassa maassa.

Lasten ja nuorten roolia aktiivisina kansalaisina tuodaan esille median kautta kahdella tavalla: yhteistyössä Kirkon Ulkomaanavun kanssa järjestetään kouluissa rauhanlähettiläskoulutuksia. Koulutason rauhan- ja anteeksiannon työstä tuotetaan laadukkaita minidokumentteja, jotka esitetään Somalian kansallisteleviossa. Konseptia on toteutettu aiemmin hyvällä menestyksellä Nenäpäivä Säätiön rahoituksella. Lisäksi jatketaan yhteistyötä Somalian kansallistelevision kanssa lasten itse tekemän lastenohjelmatuotannon kehittämiseksi. Kansallistelevision ja paikallismedian osallistuminen tavoitteen toteuttamiseen takaavat laajan levikin ympäri Somaliaa. Toimintoja toteutetaan yhteistyökumppanin CAFIS organisationin kanssa.

Somaliassa aloitetaan myös tasa-arvotyö, josta enemmän luvussa Naiset Mediassa. Tarkoituksena on integroida Somaliassa tehtävä tasa-arvotyö osaksi Vikesin laajempaa tasa-arvo-ohjelmaa vuoden 2025 alusta.

Vikesin strategian mukaisesti tärkeässä osassa globaalia toimintaa on journalistien osaamisen ja työolosuhteiden parantaminen. Vikesin pitkäaikaisen ja strategisesti tärkeän kumppanin, Somalian journalistiliiton FESOJin kanssa tehtävään yhteistyöhön haettiin ja saatiin EU-rahoitus vuosille 2023-25. Vaikka ulkoministeriön ohjelmarahoitusta ei kohdenneta tähän, FESOJ nähdään yhtenä ohjelman yhteistyökumppaneista ja heidän toivotaan osallistuvan ohjelman yhteisiin kehittämisprosesseihin. Somalian journalistiliiton rahoituksella koulutetaan vuosittain noin 200 toimittajaa (vähintään kolmasosa naisia, mukana myös vammaisia toimittajia) järjestäytymään paikallisesti työolojen parantamiseksi sekä tarjotaan koulutusta erilaisista teemoista kuten naisten oikeudet, ympäristöjournalismi ja journalistin etiikka.

Uudessa ohjelmassa otetaan rauhanjournalismi yhdeksi uudeksi temaattiseksi kokonaisuudeksi. Yhteistyökumppanina tässäkin on CAFIS organisation. Toimittajakoulutusten lisäksi järjestetään yhteistyössä Somalian kansallistelevision kanssa hard talk-tyyppisiä TV-debatteja, johon kutsutaan yhteiskunnallisia vaikuttajia puhumaan ja pohtimaan yhteisiä ratkaisuja vaikeista ja vaietuista aiheista, kuten sisällissodan juurisyyistä, tasa-arvon toteutumisesta, lasten ja nuorten asemasta yhteiskunnassa jne.

Uudenlaisena ohjelmallisena avauksena on vaikuttamistyö yhteistyön edistämiseksi somalialaisten ja suomalaisten viranomaisten kanssa verkkopoliisin perustamiseksi Somalian viestintäministeriön alaisuuteen. Suomen Nairobin suurlähetystö on mukana suunnittelemassa ja luomassa kontakteja asian tiimoilta. Pyöreän pöydän aloituskokous järjestetään tammikuussa 2023 Mogadishussa. Vikesin roolina on toimia vauhdittajana ja tarvekartoittajana kansallisen tason yhteistyön kehittämisessä. Toiminta ei siis ole suoraa tukea medialle tai toimittajille, kuten Vikesillä perinteisesti on ollut, mutta kun tavoitteeseen päästään, ollaan vaikutettu suoraan Somalian mediaympäristön turvallisuuteen.

Somalia on riskeiltään korkean riskin maa. Riskien ennaltaehkäisy on tärkeintä. Turvallisuussuunnittelu tehdään jokaisen matkan ja toiminnon osalta huolellisesti etukäteen. Apuna on pitkäaikaiset ja etabloituneet kumppanit, joiden tekemiin valmisteluihin voi luottaa.

2.6 Globaalikasvatusohjelma

Vikesin globaalikasvatuksen pääasiallisia kohderyhmiä ovat toimittajat ja alan opiskelijat. Keskeisiä tavoitteita on kolme: lisätä kohderyhmien ymmärrystä niin kestävästä kehityksestä, sanan- ja lehdistönvapauden kuin median moninaisuuden ja moniäänisyyden osalta sekä auttaa tiedostamaan omat mahdollisuudet asioiden edistämiseen.

Vuoden 2023 aikana pyrimme tavoittamaan molempia kohderyhmiä ja edistämään kaikkia kolmea tavoitetta. Ensimmäiseen tavoitteeseen vastataan aloittamalla vuoden alussa kolmivuotinen yhteistyö Tampereen yliopiston kanssa. Yhteistyökumppanina on journalistiikan opintosuunta infomaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnassa.

Yhteistyön tavoitteena on kehittää ja juurruttaa kestävästä journalismin opetusta Tampereen yliopistossa ja yleisemminkin Suomessa. Kestävällä journalismilla viitataan journalismiin, joka sekä sisällöillään että rakenteillaan ja toimintatavoillaan edistää kestävyttä. Suunnannäyttäjänä toimii ruotsalaisen Linné-yliopiston Fojo-mediainstituutti ja sen koordinoima Sustainable journalism -verkosto. Sekä Vikes että journalistiikan oppiaine liittyvät jäseniksi verkostoon.

Ensimmäisenä yhteistyövuonna suunnitellaan yhdessä journalistiikan maisteriopintojen Moreeni Lab -kurssi. Opetuksen toteuttajana on journalistiikan oppiaine. Vuonna 2023 yhteistyön pääasiallinen kohderyhmä ovat Tampereen yliopiston journalistiopiskelijat, myöhemmin vuosina kohderyhmä laajenee.

Toiseen tavoitteeseen keskitytään kevään aikana järjestettävässä luento- ja keskustelutilaisuuksien sarjassa, joka toteutetaan yhdessä Suomen Journalistiliiton kanssa ja suunnataan toimittajille. Viisiosaiseksi kaavailtu sarja huipentuu lehdistönvapauden päivänä toukokuun alussa järjestettävään tilaisuuteen. Tavoitteena on lisätä toimittajien tietämystä lehdistön- ja sananvapauden nykytilanteesta meillä ja maailmalla. Kiinnitämme huomiota tilanteeseen niin Pohjoismaissa, muualla Euroopassa kuin myös globaalissa etelässä, erityisesti Vikesin toimintamaissa.

Moninaisen median edistämiseen tähtäävää tavoitetta kohti lähdetään selvityksen pohjalta. Vikes on kumppanina Suomen Akatemian hankkeen rahoituksen saanut Tampereen DECA-konsortiossa, josta hyvinkin mahdollisesti löytyy yhtymäkohtia Vikesin moniäänisyyden edistämisen tavoitteelle. Jotta Vikes saa resurssinsa parhaaseen mahdolliseen käyttöön, tilaamme vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla selvityksen moniäänisyyden tilasta ja sen eteen tehtävästä työstä Suomessa. Selvityksen perusteella mietitään tarkemmin, mikä on Vikesin rooli ja näkökulma kotimaisessa moninaisuus- ja representaatiokeskustelussa, ja millaisia asioita Vikes voi olla edistämässä.

Globaalikasvatustoimintaan liittyviä riskejä on huomioitu erityisesti uuden, pitkäaikaisen yhteistyökumppanin eli Tampereen yliopiston kanssa. Yliopiston toimintaan liittyviin ulkoisiin riskeihin Vikesin on vaikea vastata, mutta esimerkiksi sopivan vastuuhenkilön löytämisen osalta tai henkilöiden vaihtuvuuteen osalta riskeihin on pyritty vastamaan koko syksyn 2022 käydyillä neuvotteluilla, joissa osapuolet ovat päässeet vaikuttamaan yhteistyön muotoon ja sisältöön, ja tietoa on vaihdettu laajalla joukolla. Yhdessä on myös pohdittu sitä, mitä kestäväällä journalismilla tarkoitetaan, jotta jo yhteistyön käynnistyessä oltaisiin samalla kartalla.

Vikesin globaalkasvatuksen muita tunnistettuja riskejä ovat ohjelman myötä uudistunut toiminta, joka vielä hakee muotoon, eli toimintatapoja on edelleen kehitettävä. Globaalkasvatukseen varatut henkilöresurssit ovat melko pienet, joten erityistä huomiota on kiinnitettävä tulevien yhteistyökumppanien valintaan niin, että yhteistyö ei lisää työtaakkaa vaan pikemminkin mahdollistaa työn jakamisen muiden toimijoiden kanssa.

3. Viestintä

Vikesin viestinnällä kerrotaan sekä Vikesin ohjelmatyöstä että laajemmin lehdistönvapauden merkityksestä demokratialle.

Pääasiallinen kohderyhmä ovat journalistit, media-alan ammattilaiset ja alan opiskelijat, ja heidän kauttaan suomalaiset laajemminkin. Vikes tekee viestintää omilla kanavillaan, mutta myös taustayhteisöjen kanssa. Suomen Journalistiliiton viestinnän kanssa jatketaan systemaattista yhteistyötä, ja suhteita muiden jäsenyhteisöjen viestintään kehitetään.

Strategista yhteistyötä ulkoministeriön kehitysviestinnän kanssa jatketaan, jotta yhdessä tavoitetaan laajasti Suomen globaaleista kysymyksistä kiinnostuneet journalistit.

Tavoite on, että journalistit ja viestinnän toimijat tuntevat Vikesin työtä, teemoja ja tuloksia ja kokevat, että Vikes on heidän kanavansa tukea kollegoita muualla maailmassa.

Vuonna 2023 houkutellaan kävijöitä vastauudistetuille verkkosivuille, jaetaan kehitysjournalismin palkinto ja lanseerataan uusi matka-apuraha journalisteille.

4. Strategian päivitys ja vaikuttamistyö

Ohjelman vaikuttamistyölle luodaan tarkempi suunnitelma vuoden 2023 alkupuolella samanaikaisesti Vikesin strategiapäivityksen kanssa. Ohjelmatyöhön liittyvää vaikuttamistyötä lähdetään tekemään aiempaa vahvemmin, pohjoismaisista ja muista eurooppalaisista vahvoista sisarjärjestöistä tukea ja mallia ottaen. Alustavana tavoitteena on löytää ohjelmakauden aikana luoda verkostoja ja löytää Vikesille sopiva tapa avata suoria kanavia vaikuttaa korkeammalla tasolla ohjelman päätavoitteeseen eli sananvapauden edistämiseen ja ihmisoikeusperustaisen journalismin kehittymiseen Suomessa, kumppanimaissa sekä alueellisella ja globaalilla tasolla.

5. Hallinto ja resurssit

Ulkoministeriön ohjelmatuski mahdollistaa Vikesin toiminnan pitkäjänteisyyden ja yhtenäisyyden. Vuoden 2023 alusta entinen henkilökunta vakinaistetaan uusilla asiantuntija-nimikkeillä, uusilla työsuhteilla ja työnkuvilla ja rekrytoidaan kaksi uutta osa-aikaista asiantuntijaa. Työajan suhteen siirrytään noudattamaan joustotyösuhteista.

Ohjelman yhteinen oppiminen käynnistyy toden teolla vuoden 2023 alussa. Suunnitelmissa on kaksi isompaa kokonaisuutta: Ensimmäisenä pureudumme yhteisessä oppimisprosessissa PSEAH-asioihin, eli seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön estämiseen. Suunnitteilla on virtuaalisesti järjestettävä kolmen aamupäivän mittainen koulutuskokonaisuus, johon Vikesin koko henkilöstö sekä kumppanimme henkilöstön edustajat osallistuvat. Yhteisen oppimisprosessin tavoitteena on luoda yhteinen ymmärrys siitä, mitä seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö on ja varmistua siitä, että kaikilla kumppaneilla on tarvittava osaaminen seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön estämiseen omassa organisaatiossa.

Toinen isompi oppimiskokonaisuus käynnistetään syksyllä 2023. Kumppaneiden kapasiteetti arvioidaan fasilitoidun itsearvioinnin tai muun yhteisesti sopivaksi todetun menetelmän avulla. Arvioinnin jälkeen kumppaneille laaditaan organisaatiokohtaiset kehittämissuunnitelmat, joiden toteuttamiseen voidaan osoittaa lisärahoitusta ohjelmabudjetista. Kehittämisprosessi tulee kestämaan ainakin vuoden 2024 ajan, joidenkin kumppanien kohdalla todennäköisesti pidempäänkin. Prosessin yhteydessä myös yhdenmukaistetaan kumppanien käyttämät raportointipohjat.

Ulkoministeriön ja EU:n rahoitus edellyttää huomattavaa omarahoitusta, josta Vikesin taustayhteisöt ja erityisesti Suomen Journalistiliitto kattavat merkittävän osan. Vuoden 2023 aikana jatketaan varainhankinnan kehittämistä, molempia osapuolia hyödyttävän yritysyritystyön kokeilua sekä uusien kotimaisten ja kansainvälisten rahoituslähteiden kartoittamista. Tavoitteena on saada omarahoitus vakiintuneelle pohjalle.

Vapaaehtoistyö on myös merkittävä resurssi Vikesille. Vuoden 2023 aikana luodaan ja kokeillaan erilaisia mielekkäitä toimintatapoja, joiden kautta journalistit ja muut media-alan osaajat voivat osallistua Vikesin toimintaan ja tarjota asiantuntemustaan.

Taustayhteisöjen omistajuuden vahvistamiseksi luodaan uusia yhteistyömuotoja ja aktiivista vuoropuhelua. Journalistien lisäksi Vikes toimii yhteistyössä media- ja viestintäalan ammattilaisten, tutkijoiden ja oppilaitosten sekä muiden kehitysjärjestöjen kanssa.

6. Riskienhallinta

Vikesin suurimpana toimintaympäristön riskinä voinee nostaa ohjelmatyölle laaditusta riskienhallintasuunnitelmasta Ukrainan sodasta johtuvan epävakaa maailmanpoliittisen tilanteen.

Tilanne heijastuu Suomessa – suppeasti lähestyttynä – kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaamispaineena ja kumppanimaissamme, kuten Somaliassa, Keniassa ja Tansaniassa uhkaavana ruokapulana ja sitä seuraavana humanitaarisena kriisinä.

Riskienhallinnan kehittämiseksi ohjelmallisten riskien hallinta integroidaan vuoden 2023 aikana osaksi tulosten seuranta, jotta riskienhallinta ei jää irralliseksi muusta toiminnasta. Riskienhallintaa tehdään jatkuvasti, ja matriisit käydään vuoden aikana vähintään kerran läpi ohjelmakomponentti- ja ohjelmatasolla.